

Tussen Licht en Donker –

25 oktober 2024 - 14 maart 2025

Met *Tussen Licht en Donker* eren we dit jaargetijde, waarin de schemering al vroeg intreedt. Van licht naar donker, van oost naar west, van dag naar nacht. Hoe je ook wandelt door deze expo, contrastrijk zal de ervaring zijn. Sommige werken gaan voluit voor het licht. Andere hullen zich in duister. Zon tegenover maan.

Survival van George Flips kondigt voor de ingang van het provinciehuis het thema aan. Een abstract beeld in de vorm van een vlam. Kopergeel brons aan de buitenkant, aan de binnenkant donker, bijna zwart. Het beeld staat tijdelijk aan het provinciehuis. Daarna verhuist het terug naar het Rivierenhof in Deurne, waar het z'n vaste plek heeft.

Eens binnen, opent het diptiek *A/B=B/C* van Jef Verheyen de tentoonstelling. Verheyen was bij uitstek een kunstenaar die de grenzen tussen licht en donker, tussen vorm en kleur verkende. Dit bruikleen van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen sierde jarenlang een vergaderruimte van het vorige provinciehuis. In de aanloop naar de bouw van het nieuwe provinciehuis keerde het terug naar de Academie. Nu is het weer voor enkele maanden hier te zien.

Aan de achterzijde van Verheyens tweeluik hangt *Ecce Vita* van Mark Swysen. Het leven, samengevat in zeven eikenhouten paneeltjes. Van het prille licht naar de oneindige duisternis. Paul Ausloos wordt vooral herinnerd als fotograaf, maar hij was ook op andere vlakken actief, onder meer als ceramist. *Witte constructie* en *Zwart* dateren uit de periode dat hij met dit medium experimenteerde.

Centraal opgesteld biedt *Santa Maria della Salute* van David Claerbout een bijzondere kijkervaring. Het is een werk uit de reeks *Venice Lightboxes*, met vier zichten op de Dogestad. Pas wanneer je ogen aan de duisternis gewend zijn, onthult zich langzaam het beeld. Zoals vaak bij het werk van Claerbout speelt het element tijd een belangrijke rol. Neem ook hier rustig de tijd, tot het werk zichzelf openbaart.

Het monumentale wandtapijt *Day and Night* van Julien Van Vlasselaer werd ontworpen voor de provincieraadzaal van het vorige provinciehuis. Hier vormt het de gepaste achtergrond voor de expo, met rechts de zon en links de maan en de sterren.

LICHT

De rode zon is een olieverfschilderij van de wat in de vergetelheid geraakte kunstenaar en portrettist Jan van der Loo. Het schilderij hing jarenlang in een vergaderruimte van de provinciale school PITO in Stabroek.

Het glanzende geel-oranje *Catalan* van Stefan Annerel straalt de warmte uit die kenmerkend is voor de Spaanse regio waarnaar het werk verwijst. Zon en strand zijn ook het onderwerp van zowel de tekening van Leo Reijnders, als de prent van Rudi Szapinszki, die beide aan de achterzijde van *Catalan* te zien zijn.

Vol-Ledig van Jan Dries werd al in verschillende eerdere selecties opgenomen, maar mocht niet ontbreken in een opstelling die het licht als onderwerp heeft. De prachtige marmer wordt nog mooier wanneer het vroege ochtendlicht binnenvalt in deze ruimte en door het bijna transparante materiaal schijnt. Ook *Geboeid door het licht* is van Dries.

In 1919 stichtte Roger Avermaete met enkele gelijkgestemden de groep *Lumière*. Kort nadien richtte hij ook het gelijknamige tijdschrift en een uitgeverij op. Een aantal publicaties van *Lumière* zijn hier verzameld, met illustraties van onder meer Henri van Straten, Jan-Frans Cantré en Joris Minne.

Nog aan de zonzijde zijn enkele obeliskensamengebracht. De Egyptische obeliskens werden gezien als versteende zonnestrallen, opgericht ter ere van de zonnegod Ra. Het schilderij *Place de la Concorde* van Victor Vervloet - met centraal de obelisk van Ramses II - wordt geflankeerd door enkele landschappen waarin het zonlicht een hoofdrol speelt.

Aan de nachtzijde zie je *Night by Day* van Sarah De Wilde. In 2015 was De Wilde één van de zeven kunstenaars die bijdroegen aan een gezamenlijke kunstintegratie op de buitenzijde van een funderingsmuur van het (toen nog te bouwen) provinciehuis. Deze lichtbakken tonen hetzelfde beeld als de fotoprint die zij destijds aanbracht op de muur. Het werk was slechts enkele weken zichtbaar voor het publiek en verdween toen, samen met de funderingsmuur, onder de grond. Het vormt zo letterlijk mee het fundament van dit gebouw.

De maan figureert in verschillende werken in deze opstelling. Onder meer in *Boze maan* van Jan Cox en *Talita danse à la lune* van Michel Seuphor. Maar ook *Man in Space* van Paul Van Hoeydonck verwijst ernaar. Op 2 augustus 1971 werd een exemplaar van het figuurtje door de bemanning van Apollo 15 op de maan geplaatst als gedenkteken voor gesneuvelde astronauten en kosmonauten. Ook de kosmos en haar oneindige duisternis vormt de inspiratie voor meerdere kunstenaars. Bijvoorbeeld voor het wandtapijt *Het heelal* van Gaspard De Wit, maar ook voor de editie *Toymodel of Space* van Panamarenko.

In het werk van Luc Tuymans staat de nacht voor het ultieme kwaad. *De transformatie van de berg* toont een voorbereidende tekening voor het schilderij *The walk* uit 1993. Het beeld is gebaseerd op een nazi-propagandafilm en toont Adolf Hitler en Albert Speer, die een wandeling maken bij valavond. *Kristalnacht* kwam dan weer tot stand na het zien van een documentaire over de uitbarsting van geweld tegen Duitse Joden op 9 november 1938. Het is een samenstelling van drie tekeningen met gestileerde impressies van groepen mensen die met fakkels door de nachtelijke straten trekken.

Als de nacht valt, worden de lichten ontstoken. Lampen en kaarsen komen in talrijke werken voor. De nachtelijke café-scène in *De goeie raad* van Frank Maieu, de lichten van de stad in *L' Aveugle* van Frans Masereel en het *Gezicht op Antwerpen* van Jack Godderis. Of de kaarsen in *Ontmoeting* van Fred Bervoets en in de titelloze prent van Walter Goossens. In het nachtelijke stilleven *Le Grand Chien* van Henri van Straten verlicht een lamp het porseleinen beeldje van een hond, die een donkere schaduw over de achtergrond werpt.

Ook in *Kabinet/portret SIO24G* van Sofie Muller, dat doorgaans achter het onthaal van het provinciehuis staat opgesteld, brandt permanent een oude mijnwerkerslamp, als symbool van hoop in donkere tijden. Het werk kwam tot stand in samenwerking met het Antwerpse Vertrouwenscentrum voor Kindermishandeling en werd aangekocht door de provincie. De installatie omvat verschillende objecten uit het oeuvre van de kunstenaar, onder meer een albasten hoofd van een kind met afgedekte ogen. Een pendant van dit hoofd – ditmaal van een glimlachend kind – hangt in de ontvangstruimte van het Vertrouwenscentrum.

Tekst: Bob Daems en Eva Duytschaever

Tussen Licht en Donker toont werk van David Claerbout - Sofie Muller - Jef Verheyen - Sarah De Wilde - Stefan Annerel - Mark Swysen - Frank Maieu - Fred Bervoets - Leo Reijnders - Jan Cox - Filip Francis - André Goezu - Hugo Heyens - Julien Van Vlasselaer - Walter Goossens - Jan Dries - Panamarenko - Frans Masereel - George Flips - Paul Ausloos - Jan van der Loo - Narcisse Tordoir - Chantal Chapelle - Patrick Van Hoeydonck - Victor Vervloet - Rik Slabbinck - August Gillé - Gaspard De Wit - Robert A.M. Coppens - Theo Melens - Mark Verstockt - Frans Dille - Rudi Szapinszki - Charles Delporte - Luc Tuymans - Henri van Straten - Jan Kiemeneij - Paul Van Hoeydonck - Wout Vercammen - Sam Dillemans - Michel Seuphor - Walter Brems - Jack Godderis - Gustave De Smet - Frie J. Jacobs - Anna Staritsky - Rik De Vos - Goedele Peeters - Franck Mortelmans - Leon De Smet - Jan-Frans Cantré - René Eyckmans - Chris Gios - Pol Mara - Jan Fabre - Paul Ibou - Joris Minne

**Provincie
Antwerpen**

Tussen Licht en Donker is de negende interventie in de kunstinstallatie *Every Collection Hides Another Collection* - een ontwerp van Nico Dockx - waar in de provincie haar kunstcollectie in wisselende presentaties toont. Blijf op de hoogte en schrijf je in op de nieuwsbrief rond onze kunstcollectie.

